

คุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดชลบุรี *Adolescent Students Family Quality of Life in Chonburi Province*

เพ็ญนภา คุณภาดล*
drpennapha@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น ในจังหวัดชลบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนวัยรุ่นที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดชลบุรี จำนวน 470 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยใช้กรอบแนวคิดของฮอฟแมนและคณะ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว โดยใช้สูตรความสอดคล้องภายในแบบอัลฟาของครอนบัก เท่ากับ 0.87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดชลบุรี มีระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกในครอบครัวสามารถกระทำได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย ด้านความเป็นพ่อแม่ และ ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดชลบุรี จำแนกตาม ตัวแปรต้นพบว่า เพศ อายุ รายได้ของผู้ปกครอง สถานภาพสมรสของผู้ปกครอง อาชีพของบิดา และ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนวัยรุ่นและผู้ปกครอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตครอบครัว นักเรียนวัยรุ่น

Abstract

The two main objectives of this research were 1) to study adolescent students' family quality of life 2) to investigate the factors that affect adolescent students' family quality of life in Chonburi Province. The sample consisted of 470 adolescent students studying in lower secondary school in Chonburi Province. The instruments used to collect data including the Family Quality of Life Scale developed by the author under a conceptual framework of Hoffman

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

(Hoffman et al. 2006), with Cronbach's alpha reliability coefficient at 0.87. The statistics used in data analysis were percentage, mean, t-test and One-way ANOVA.

Results of the research were as follows:

1. The overall of adolescent students' family quality of life in Chonburi Province was moderate. When considered by each component, it found that the family quality of life was moderate in all aspects. The scale of disability-related support has highest average followed by emotional well-being, physical well-being, parenting and family interaction scale respectively.

2. A comparative analysis of adolescent students' family quality of life in Chonburi Province, when classified by variables it showed that gender, age, income, marital status of parents, occupation of father and the relationship between adolescent students and their parents were statistically significant differences at .05.

Keywords : Family Quality of life, Adolescent Students

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของสังคมและเป็นสถาบันแรกที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ครอบครัวทำหน้าที่ในการหล่อหลอมและขัดเกลาเด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกของครอบครัวด้วยการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความเอื้ออาทร ให้ความช่วยเหลือ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ตลอดจนถ่ายทอดวัฒนธรรมของแต่ละสังคมเพื่อให้เด็กและเยาวชนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความพร้อมในการใช้ชีวิตในสังคมและเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ การที่ครอบครัวจะสามารถหล่อหลอมให้เด็กและเยาวชนเป็น บุคคลที่มีคุณภาพของสังคมได้หรือไม่ นั้น คุณภาพชีวิตครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ เด็กและเยาวชนที่เติบโตในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ย่อมส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีความสุขและเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในสังคม แต่ในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โครงสร้างครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป จากครอบครัวขยายกลายเป็น

เป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น สมาชิกในครอบครัวมีภารกิจที่หลากหลาย ทำให้ขาดการสนับสนุนและการดูแลทางด้านจิตใจซึ่งกันและกัน บิดามารดาต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ มีเวลาให้กันและกันในครอบครัวลดลง เด็กวัยรุ่นในครอบครัวมักถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง และมีความเครียดมากขึ้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะส่งผลถึงคุณภาพชีวิตครอบครัวของสังคมไทยในภาพรวม

การศึกษาภาวะความอยู่ดีมีสุขด้านชีวิตครอบครัวของสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมา พบว่าความอยู่ดีมีสุขด้านชีวิตครอบครัวมีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะดัชนีด้านสัมพันธภาพที่อบอุ่นในครอบครัวที่ลดลงเรื่อย ๆ แสดงให้เห็นการอยู่ร่วมกันและความสัมพันธ์ที่อบอุ่นในครอบครัวเริ่มเสื่อมสลาย ความผูกพันและความเกื้อกูลกันในครอบครัวเริ่มห่างเหิน อันเนื่องมาจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจ บังคับให้สมาชิกในครอบครัวต่างต้องพึ่งตนเองมากขึ้น ขาดการดูแล เอาใจใส่ซึ่งกันและกันในครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีความผูกพันกันน้อยลง ความหวังโยอาทร ความเสียสละ ความอดทนและพึ่งพาต่อกันลดน้อยลง

ขาดความเข้าใจระหว่างคู่สมรส พ่อแม่กับลูก พี่กับน้อง หรือญาติผู้ใหญ่ในครอบครัว เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาความรุนแรงทั้งในครอบครัวและในสังคมด้วยเช่นกัน ทำให้คุณภาพชีวิตครอบครัวของสังคมไทยลดลง (สถาบันเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว, 2546)

คุณภาพชีวิตครอบครัว (Family Quality of Life) เป็นสิ่งสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาบุคคล คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคล ด้วยเหตุจากครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญในการหล่อหลอมสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนในสังคม ครอบครัวที่มีคุณภาพชีวิตครอบครัวที่มีประสิทธิภาพ จะมีลักษณะสภาพครอบครัวที่พึงประสงค์ มีการรวมตัวของบุคคลที่มาดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีจุดมุ่งหมาย สมาชิกในครอบครัวเรียนรู้ที่จะปฏิบัติบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันได้เป็นอย่างดี สมาชิกสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง สามารถปรับตัวได้อย่างสร้างสรรค์ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และเป็นส่วนหนึ่งที่เกื้อกูลสังคมอย่างมีคุณธรรม การวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวสามารถประเมินได้ 5 องค์ประกอบ ตามแนวคิดของ ฮอฟแมนและคณะ (Hoffman et al, 2006) ดังนี้ องค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (Family Interaction) องค์ประกอบด้านความเป็นพ่อแม่ (Parenting) องค์ประกอบด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ (Emotional Well-being) องค์ประกอบด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (Physical / Material Well-being) และองค์ประกอบด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ (Disability-Related Support)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น ตลอดจนปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ครั้งนี้เป็นประโยชน์ในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นที่จะเป็นกำลังสำคัญทางการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น ในจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น ในจังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามตัวแปรต้น

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดชลบุรี
2. สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น เพื่อให้ครอบครัวมีการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ศึกษาเฉพาะจังหวัดชลบุรี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรของการวิจัย ได้แก่ นักเรียนวัยรุ่นในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 เฉพาะอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี จำนวน 18,824 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ,ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ได้แก่ นักเรียนวัยรุ่นในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียน

มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 18 เฉพาะอำเภอเมืองจังหวัด
ชลบุรี โดยใช้ตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างของ
ยามานะ (Yamane,1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น
95% ค่าความคลาดเคลื่อน + 5% ได้จำนวน 470 คน
หลังจากนั้นผู้วิจัยสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random
Sampling) โดยสุ่มโรงเรียนจากรายชื่อโรงเรียนทั้งหมด
31 โรงเรียน ที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษา ได้จำนวน 5
โรงเรียน ผู้วิจัยจึงสุ่มชั้นเรียน และ เก็บกลุ่มตัวอย่างจาก
นักเรียนวัยรุ่นในชั้นเรียนที่สุ่มได้นั้น

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่

- 1) เพศของนักเรียนวัยรุ่น
- 2) อายุของนักเรียนวัยรุ่น
- 3) อาชีพของผู้ปกครอง
- 4) รายได้ของผู้ปกครอง
- 5) สถานภาพสมรสของผู้ปกครอง
- 6) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนวัยรุ่นกับผู้

ปกครอง

ตัวแปรตาม คือ คุณภาพชีวิตครอบครัวของ
นักเรียนวัยรุ่น

แนวคิดทฤษฎีในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตครอบครัว
(Family Quality of life) ตามกรอบแนวคิดของ
ฮอฟแมนและคณะ (Holfman et.al.2006) หมายถึง
การที่สมาชิกในครอบครัวมีการแสดงพฤติกรรมที่แสดง
ถึงความรู้สึกทางบวกของสมาชิกที่มีต่อกันและกัน
โดยมีจุดประสงค์ในการดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างมี
เป้าหมาย สมาชิกสามารถทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม
มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ปรับตัวได้อย่างเหมาะสม
ประกอบด้วย

1. ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (Family
Interaction) หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวมี
การปฏิบัติต่อกันและกัน มีความรัก ดูแลทั้งในยาม
ปกติ ยามวิกฤต และยามเจ็บป่วย ใส่ใจ เอื้ออาทรสนใจ
ในความรู้สึกของอีกฝ่ายอย่างสม่ำเสมอ การใช้เวลาว่าง
ร่วมกัน สื่อสารซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสม

2. ด้านความเป็นพ่อแม่ (Parenting) หมายถึง
การที่สมาชิกในครอบครัวรับรู้ถึงการปฏิบัติที่ผู้ปกครอง
มีให้ ทั้งในเรื่องการดูแลด้านความเป็นอยู่ การอบรม
เลี้ยงดู การให้การสั่งสอน การให้โอกาสในการดำเนิน
ชีวิตของแต่ละคน ในชีวิตประจำวัน

3. ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์
(Emotional Well-being) หมายถึง การที่สมาชิก
เรียนรู้ และ รับรู้ความรู้สึกของตนเอง สามารถแสดงออก
ด้านอารมณ์ได้อย่างเปิดเผย และ เหมาะสม

4. ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (Physical
Well-being) หมายถึง การที่สมาชิกได้รับการดูแลด้าน
ร่างกายจากสมาชิกในครอบครัวอย่างเหมาะสม ได้รับ
การสนองตอบความต้องการจำเป็นทางด้านร่างกาย
อย่างเหมาะสม เพียงพอ

5. ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัว
ไม่สามารถกระทำได้ (Disability-Related Support)
หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวให้การช่วยเหลือ
ดูแลสิ่งที่สมาชิกในครอบครัวต้องการ และ ไม่สามารถ
กระทำได้ ให้สามารถดำเนินการได้ลุล่วงตามความ
ปรารถนาของแต่ละบุคคล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว

ผู้วิจัยพัฒนาแบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว
โดยอาศัยกรอบแนวคิดคุณภาพชีวิตครอบครัวของ
ฮอฟแมน และคณะ (Holfman et.al.2006)
ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1 ด้านปฏิสัมพันธ์
ในครอบครัว (Family Interaction) 2 ด้านความ

เป็นพ่อแม่ (Parenting) 3 ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ (Emotional Well-being) 4 ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (Physical Well-being) 5 ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ (Disability-Related Support) จำนวน 40 ข้อ วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.87

แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัวประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักเรียน ได้แก่ เพศของนักเรียนวัยรุ่น อายุของนักเรียนวัยรุ่น อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับมาก รายได้ตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไป ปานกลาง รายได้ตั้งแต่ 30,000-100,000 บาท และน้อย รายได้ตั้งแต่ 30,000 บาท ลงมา 5) สถานภาพสมรสของผู้ปกครอง (อยู่ด้วยกัน - แยกกันอยู่)

ส่วนที่ 2 แบบประเมินสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนวัยรุ่นกับผู้ปกครองเป็นคำถามระดับการกระทำที่แสดงถึงสัมพันธภาพของนักเรียนและผู้ปกครอง มีข้อคำถามทั้งหมด 6 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบอันตรภาค (Interval Scale) ประเมินคะแนนสัมพันธภาพ โดยการรวมคะแนนของคำตอบตามเกณฑ์ที่กำหนด และ จัดระดับเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี ระดับพอใช้ และระดับไม่ดี

ส่วนที่ 3 แบบวัดคุณภาพชีวิตครอบครัว เป็นแบบวัดที่มีข้อคำถามทั้งหมด 40 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด วัดในองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (Family Interaction) ด้านความเป็นพ่อแม่ (Parenting) ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ (Emotional Well-being) ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (Physical

Well-being) ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถกระทำได้ (Disability-Related Support)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 470 ชุด มีแบบวัดที่มีความสมบูรณ์จำนวน 470 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่

2.1 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดชลบุรีจำแนกตาม ตัวแปรต้น โดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบค่าที (t-test independent) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

นักเรียนวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.6 และเพศชาย ร้อยละ 39.4 อายุไม่เกิน 16 ปี ร้อยละ 66.0 และกำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 39.0 รองลงมาคือมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 37.0 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 24.0 อาชีพของบิดา ส่วนใหญ่ มีอาชีพพนักงานบริษัท ร้อยละ 39.0 อาชีพของมารดา ส่วนใหญ่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 35.0 กลุ่มตัวอย่างพักอาศัยอยู่

กับบิดาและมารดา ร้อยละ 38.6 พักอาศัยอยู่กับมารดา ร้อยละ 34.7 และ ญาติพี่น้อง ร้อยละ 23.7 ผู้ปกครอง มีสถานภาพสมรสอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 47.0 แยกกันอยู่ ร้อยละ 22.0 และครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 42.0 เมื่อ พิจารณาในภาพรวมสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 47 ระดับดี ร้อยละ 31.0

ผลการวิจัย

1. ระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียน วิทยาลัย จังหวัดชลบุรี

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ คุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวิทยาลัย จังหวัดชลบุรี โดยรวม และ จำแนกตามองค์ประกอบ ดังปรากฏใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวิทยาลัย จังหวัดชลบุรี

องค์ประกอบคุณภาพชีวิตครอบครัว	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับของคุณภาพชีวิตครอบครัว
ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว	2.63	.30	ปานกลาง
ด้านความเป็นพ่อแม่	2.66	.29	ปานกลาง
ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์	2.91	.26	ปานกลาง
ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย	2.82	.31	ปานกลาง
ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกในครอบครัวไม่สามารถทำได้	2.96	.33	ปานกลาง
คุณภาพชีวิตครอบครัวโดยรวม	2.84	.18	ปานกลาง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 1 พบว่า คุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวิทยาลัย จังหวัดชลบุรีโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.84) เมื่อแยกพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกในครอบครัวสามารถกระทำได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96) ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.91) รองลงมา ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.82) ด้านความเป็นพ่อแม่ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.66) และ ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.63) ตามลำดับ

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวิทยาลัย จังหวัดชลบุรี จำแนกตาม ตัวแปรต้น โดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างด้วย t - test และ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

การวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวิทยาลัย จังหวัดชลบุรี จำแนกตามตัวแปรต้น ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น จำแนกตามเพศ และสถานภาพการสมรสของผู้ปกครองด้วยการทดสอบค่าที

รายการ		N	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	df	sig
เพศ	ชาย	185	2.89	.21	4.54*	307.21	.00
	หญิง	285	2.81	.15			
สถานภาพ	อยู่ด้วยกัน	380	2.85	.18	2.23*	468	.026
	แยกกันอยู่	90	2.80	.15			

*p <.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวของวัยรุ่น จำแนกตามเพศ และ สถานภาพการสมรส แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น จำแนกตามอายุ อาชีพ บิดา อาชีพมารดา สัมพันธภาพภายในครอบครัว และรายได้ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน ทางเดียว (One-way ANOVA)

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
อายุ	Between Groups	1.62	5	.27	8.97*	.000
	Within Groups	13.99	463	.03		
	Total	15.62	469			
อาชีพบิดา	Between Groups	.332	3	.11	3.36*	.018
	Within Groups	15.29	466	.03		
	Total	15.62	469			
อาชีพมารดา	Between Groups	.25	3	.08	2.57	.053
	Within Groups	15.36	466	.03		
	Total	15.62	469			
สัมพันธภาพ	Between Groups	.63	2	.31	9.85*	.000
	Within Groups	14.99	467	.03		
	Total	15.62	469			
รายได้	Between Groups	.34	2	.17	5.21*	.006
	Within Groups	15.28	467	.03		
	Total	15.62	469			

*p <.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวของวัยรุ่น จำแนกตามอายุ อาชีพบิดา สัมพันธภาพ ในครอบครัว และ รายได้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างน้อย 1 คู่ ส่วนค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวของวัยรุ่น จำแนกตามอาชีพมารดา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวของวัยรุ่นจำแนกตามอายุ

อายุ	12 ปี	13 ปี	14ปี	15ปี	16ปี
13 ปี	.34				
14 ปี	.02	-.01			
15 ปี	.15*	.12*	.14*		
16 ปี	.14*	.10*	.12*	-.01	
17 ปี	.17*	.14*	.16*	.02	.03

*p <.05

จากตาราง 4 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นจำแนกตามอายุ นักเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น อายุ 12 ปี แตกต่างจาก นักเรียนวัยรุ่นอายุ 15 ปี นักเรียนวัยรุ่นอายุ 16 ปี และ นักเรียนวัยรุ่นอายุ 17 ปี ค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น อายุ 13 ปี แตกต่างจาก นักเรียนวัยรุ่น อายุ 15 ปี 16 ปี และ 17 ปี ค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น อายุ 14 ปี แตกต่างจากนักเรียนวัยรุ่น อายุ 15 ปี 16 ปี และ 17 ปี

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นจำแนกตามอาชีพบิดา

อาชีพบิดา	รับราชการ	รับจ้าง	พนักงานบริษัท
รับจ้าง	-.06*		
พนักงานบริษัท	-.02	.05*	
ธุรกิจส่วนตัว	-.01	.05*	.01

*p <.05

จากตารางที่ 5 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นจำแนกตามอาชีพ ค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นจำแนกตามอาชีพบิดา พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีบิดาประกอบอาชีพรับจ้างและพนักงานบริษัท บิดาประกอบอาชีพรับจ้างและอาชีพรับราชการ บิดาประกอบอาชีพรับจ้างและอาชีพธุรกิจส่วนตัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นจำแนกตามสัมพันธภาพภายในครอบครัว

สัมพันธภาพ	ดี	ปานกลาง
ปานกลาง	-.02	
ไม่ดี	-.13*	-.10*

*p <.05

จากตารางที่ 6 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นนจำแนกตามสัมพันธภาพภายในครอบครัว ระหว่างครอบครัวที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี และ สัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวปานกลาง และ สัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นนจำแนกตามรายได้ของครอบครัว

รายได้ของครอบครัว	น้อย	ปานกลาง
ปานกลาง	-0.03	
มาก	-0.08*	-0.05

*p < .05

จากตารางที่ 7 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นนจำแนกตามรายได้ของครอบครัว พบว่า นักเรียนวัยรุ่นนที่อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้น้อย และ ครอบครัวที่มีรายได้มาก มีค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นนในจังหวัดชลบุรี พบว่า นักเรียนวัยรุ่นนในจังหวัดภาคตะวันออก มีระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกในครอบครัวสามารถทำได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา คือ ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านอารมณ์ ด้านความอยู่ดีมีสุขด้านร่างกาย ด้านความเป็นพ่อแม่ และ ด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นว่าคุณภาพชีวิตครอบครัวด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว มีระดับคะแนนต่ำที่สุด จากผลการวิจัยนี้ สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการณ์จริงในสังคมปัจจุบัน บิดา มารดา ผู้ปกครองที่ดูแลเด็ก มีเวลาให้กันและกันในครอบครัว น้อยลง เด็กและเยาวชนได้รับการสั่งสอนอบรม การใช้การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างกันลดน้อยลง

ตลอดจนผู้ปกครอง บิดา มารดา มีเวลาที่มีคุณภาพลดลง จึงส่งผลให้คุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นนในองค์ประกอบนี้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนในองค์ประกอบของความเป็นพ่อแม่ มีคะแนนต่ำเป็นระดับรองลงมา ทั้งนี้เนื่องจาก สภาวะการณ์ปัจจุบันพ่อแม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาลูกแบบผิวเผิน หากพ่อแม่ตระหนักหรือเห็นคุณค่าของสิ่งที่ปฏิบัติกับเด็กและเยาวชน จะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการพัฒนาเยาวชนมีคุณภาพยิ่งขึ้น (Pushor & Ruitenber, 2004) หรืออาจกล่าวในอีกมุมมองหนึ่งคือ คุณภาพชีวิตครอบครัวที่สำคัญคือการพัฒนาความเป็นพ่อแม่ การกระทำของพ่อแม่ที่ตระหนักและเห็นคุณค่าของการพัฒนาลูก และพยายามพัฒนาทักษะของตนเองในการอบรมเลี้ยงดูบุตรเพื่อให้เกิดความรักและความผูกพันในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น

ส่วนในมิติที่คะแนนคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นนที่มีคะแนนสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการสนับสนุนสิ่งที่สมาชิกครอบครัวไม่สามารถทำได้ ทั้งนี้เนื่องจาก ธรรมชาติและวัฒนธรรมของสังคมไทยที่มีการให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน หรือ บุคคลที่ไม่สนิทสนมคุ้นเคย สอดคล้องกับงานวิจัยของนันท์นิ สุภมมงคลศิริ (2547) ที่พบว่า นักเรียน นักศึกษา มักจะแสวงหาแหล่งความช่วยเหลือที่ไม่เป็นทางการเมื่อประสบ

ปัญหา แหล่งช่วยเหลือที่ไม่เป็นทางการดังกล่าว ได้แก่ ครู พ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือญาติที่ใกล้ชิดดังนั้นก็ทำให้คุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นในองค์ประกอบนี้มีค่าระดับคะแนนสูงที่สุด

2. การเปรียบเทียบ คุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามตัวแปรต้น พบว่า เพศ อายุ รายได้ของผู้ปกครอง สถานภาพสมรสของผู้ปกครอง อาชีพของบิดาและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนวัยรุ่นและผู้ปกครองแตกต่างกัน ส่วนอาชีพของมารดา ไม่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น ได้แก่ อายุ เพศ รายได้ของผู้ปกครอง สถานภาพการสมรส อาชีพของบิดา และ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนวัยรุ่นและผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเซเชิเยร์ (1991 : 105) กล่าวว่า การรับรู้โลกครั้งแรกเกิดขึ้นในครอบครัว โดย 3 บุคคลแรกในชีวิต (Primary Triad) คือ บิดามารดา และบุตรธิดา ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลมากต่อระบบครอบครัว บิดามารดาจะสอนให้บุตรธิดาได้เรียนรู้ถึงกฎ ระเบียบของการกระทำ กฎระเบียบของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย เกี่ยวข้องกับร่างกายของบุตรธิดา ตลอดจนความรัก ความอบอุ่น ที่บุตรธิดาได้รับสัมผัสจากผู้เป็นบิดามารดานั้น ซึ่งมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กในวัยที่สูงขึ้น ดังนั้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตครอบครัวจึงมีอิทธิพลมาจากสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัว หรือสืบเนื่องมาจากครอบครัวนั่นเอง ส่วนการที่อาชีพของมารดา ไม่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตครอบครัว สอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมที่ว่า เพศหญิง ไม่ว่าจะประกอบอาชีพใด ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การใส่ใจ การเอาใจใส่ในครอบครัวยังคงเดิม และการปฏิบัติหน้าที่ยังคงเดิม ดังนั้น อาชีพของมารดา จึงไม่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ปรากฏให้เห็นถึงระดับคุณภาพชีวิตครอบครัวและความแตกต่างของคุณภาพชีวิตครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน วัยรุ่น และครอบครัวไม่ว่าจะเป็นสถาบันอุดมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน หรือ อื่น ๆ สามารถนำแบบวัด และ ข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการสร้างรูปแบบในการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวต่อไป เพื่อที่จะให้เกิดความมั่นคงแก่สถาบันหลักในการพัฒนา หล่อหลอมบุคคลตั้งแต่ขวบปีแรกของชีวิต เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีในสำหรับบุคคลในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยความสัมพันธ์ของคุณภาพชีวิตครอบครัว และ คุณภาพชีวิตของวัยรุ่น ในบริบทที่หลากหลาย อาทิเช่น วัยรุ่นที่อยู่ในระบบโรงเรียน วัยรุ่นนอกระบบโรงเรียน เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของวัยรุ่นมีความแตกต่างกัน เพื่อผลที่ได้จะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน พัฒนาแนวคิดวิธีการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัว ตลอดจนกลยุทธ์ในแง่มุมมองนี้ได้อย่างกว้างขวางและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป
3. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัว โดยใช้กระบวนการทางจิตวิทยา กระบวนการมีส่วนร่วม ตลอดจนแนวคิดในการใช้หลักจิตวิทยาเชิงบวกที่ทันสมัยในการสร้างเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตครอบครัวที่ดี และ มั่นคงต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- นันท์ณี สุขมงคลศิริ. (2547). *ความวิตกกังวล การสนับสนุนทางสังคม และ กลวิธีในการเผชิญปัญหา*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว, 2546. *การพัฒนาดัชนีความอยู่ดีมีสุขด้านชีวิตครอบครัว
สำหรับประเทศไทย : รายงานการศึกษาระดับชาติทำโครงการระบบพัฒนาจัดเก็บกลุ่มดัชนีชีวิต
ครอบครัวอยู่ดีมีสุขสำหรับประเทศไทย*. มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพมหานคร.
- Hoffman L., Marquis J., Poston D., Summer J.A., & Turnbill A., (2006) . Assessing Family
outcome: Psychometric Evaluation of Beach Center Family of life scale *Journal of
Marriage and Family*.68:1069-83
- Pushor, D. & Murphy, B. (2004). Parent marginalization, marginalized parents: Creating a
place for parents on the school landscape. *Alberta Journal of Educational Research*.
50(3),221-235.
- Satir Virginia, and Others. (1991). *The Satir Model*. California. Science and Behavior Books,
Inc. Yamane, Taro. (1967). *Statistics , An Introductory Analysis*, 2nd ed., Newyork:
Harper and row.